

тваринництва. За сумісництвом П. Пшеничний працював доцентом Всесоюзних вищих зоотехнічних курсів у м. Біла Церква, доцентом кафедри годівлі сільськогосподарських тварин Оренбурзького СГП та кафедри тваринництва Оренбурзької ВКСГШ, завідуючим відділу годівлі сільськогосподарських тварин Башкирської республіканської дослідної станції тваринництва (м. Уфа), завідувачем відділу годівлі сільськогосподарських тварин Українського науково-дослідного інституту тваринництва (м. Харків) та завідувачем сектора тваринництва АН УРСР (м. Київ). Результати його наукових досліджень опубліковані в 280 книгах, монографіях, статтях. У співавторстві з академіком О. Дмитроченком (Ленінградський СГП), він підготував 3 підручники щодо годівлі сільськогосподарських тварин.

Іншою важливою ділянкою життя Павла Дмитровича була підготовка фахівців для сільського господарства. За 45 років педагогічної діяльності він підготував близько 5 тис. агрономів, вчених зоотехніків, ветеринарних лікарів, а отже, приділяв значну увагу вихованню наукової зміни. За роки роботи у ВНЗ і науково-дослідних установах, він підготував 22 докторів і 138 кандидатів наук, з яких 19 – для зарубіжних країн [2, 286].

П. Пшеничний був також громадським діячем, організатором і керівником багатьох з'їздів і конференцій з тваринництва. Приділяючи увагу поширенню знань щодо тваринництва, він часто виступав з доповідями і лекціями на всесоюзних, республіканських, обласних і районних нарадах, семінарах та конференціях. Учений був членом правління Республіканського Товариства «Знання», Українського правління радянсько-чехословацької дружби, Ради техніко-економічної експертизи Держплану і колегії Міністерства сільськогосподарства України, членом редколегії журналів «Вісник сільськогосподарської науки» та «Тваринництво України», «Української сільськогосподарської енциклопедії». Входить до складу вчених рад низки інститутів. З 1964 р. – засновник і відповідальний редактор, а з 1968 р. – член редколегії збірника наукових праць «Корми і годівля сільськогосподарських тварин», здійснивши 38 видань [8, 160].

Велика наукова ерудиція, енергійна практична діяльність, прекрасні людські якості – сердечність, доброзичливість, порядність, чуйність, нетерпимість до недоліків – створили Павлу Дмитровичу незаперечний авторитет і повагу з боку вчених, агрономів, зоотехніків, ветлікарів і широких верств населення. Він любив молодь, ставився до учнів з повагою і турботою, а щодо навчання студентів неодноразово підкреслював: «Студент не ящик, щоб його напакувувати, а факел, який слід запалити».

За значні заслуги в підготовці висококваліфікованих фахівців сільськогосподарського виробництва та фахівців вищої кваліфікації, науково-виробничу діяльність, громадську роботу П. Пшеничний був нагороджений орденами Леніна і Знак Пошани, а також багатьма медалями, грамотами, 4 великими срібними медалями ВДНГ. У 1969 р. йому було присвоєно почесне звання «Заслуженого діяча науки УРСР». Він дійсно залишив за собою найвище звання – всенародного зоотехніка. Будучи на посаді ректора УСГА з 1954 до 1957 рр., учений заклав основні засади автономного існування академії та скоординував роботу всього інститутського організму. Його наукові досягнення не втратили своєї актуальності й у наш час, а тому потребують подальшого вивчення та систематизації.

1. Архів ВП НУБіП України. – Особова справа П. Д. Пшеничного.

2. Березюк М. Пшеничний Павло Дмитрович (1903–1985) // *Вчені у галузі тваринництва* / Ред. Г. Богданова, В. Бурката. – К., 1999.
3. Діденко В.В. *Нариси історії Національного аграрного університету (до сторіччя заснування)*. – К., 1998.
4. Живора С.М., Васильєва Н.В. *Аграрна освіта в Наддніпрянській Україні (кінець XIX – 1950-ті рр.)* // *Вісник аграрної історії: Зб. наук. пр. / Гол. ред. А. Журба*. – К., 2012. – Вип. 3.
5. *Иллюстрированный сборник материалов по истории возникновения Киевского политехнического института*. – К., 1914.
6. *Київський міський державний архів (далі – КМДА), ф. 18, оп. 1, спр. 6.*
7. *КМДА, ф. р-308, оп. 1, спр. 167.*
8. *Колектив кафедри годівлі сільськогосподарських тварин і технології кормів ім. М. Пшеничного. До 100-річчя від дня народження акад. П. Д. Пшеничного* // *Аграрна наука і освіта*. – 2004. – Т. 5. – № 1–2.
9. Коломієць С.С., Живора С.М., Лановюк Л.П. *Національний університет біоресурсів і природокористування України: Витоки. Хронологія розвитку. Документи*. – К., 2011.
10. *Лиховодов В.І. КПІ – від першого кроку до першого випуску*. – К., 1998.
11. *Пилипенко О.О. Аграрні навчальні заклади України*. – К., 2004.
12. *Поливач М.А. Внесок Пшеничного Павла Дмитровича в становлення та розвиток радянської зоотехнії* // *Гілея: Зб. наук. пр. / Гол. ред. В. Вашкевич*. – К., 2013. – Вип. 74.

Polyvach I.À. Pavlo Pshenychnyy Scientific and organizational activities and impact on the Ukrainian agricultural Academy formation. Main bases of the scientific and organizational activity and influence by P. Pshenychnyy at the establishment of the Ukrainian Agricultural Academy, his pedagogical and rector activity are researched in the article. Generalization of the problem of professional training, as the background for human's development and social progress was made. **Key words:** P. Pshenychnyy, Ukrainian Agricultural Academy, animal science, training

Г. В. Муляр

ПЕТРО РИЧКОВ – ПОДВИЖНИК ПAM'ЯТКООХОРОННОЇ СПРАВИ

У статті висвітлюються теоретичні напрацювання та практична діяльність у галузі охорони пам'яток історії та культури, насамперед архітектурно-містобудівної спадщини Волині, відомого в Україні та за її межами пам'яткознавця, доктора архітектури П. Ричкова.

Ключові слова: П. Ричков, пам'яткознавство, пам'яткоохорона діяльність, Волинь, архітектурна старовина, наукові праці

Сучасній Україні, не дивлячись на серйозні проблеми у фінансуванні культурної сфери та суперечливі тенденції духовного життя, притаманна різноманітна робота щодо вивчення, збереження та належного представлення на загальноукраїнському та міжнародному рівнях пам'яток історії й культури. У цій діяльності вагому роль відіграють пам'яткознавчий досвід, ініціатива, самовідданість та чимало інших професійних набутоків, суто людських позитивних рис фахівців пам'яткоохоронної справи, значної кількості шанувальників національної культурної спадщини. До їх числа належить і Петро Анатолійович Ричков – знаний в Україні та за її межами пам'яткознавець, фахівець із архітектурно-містобудівної спадщини Волині й західного регіону України загалом, доктор архітектури, професор, завідувач кафедри архітектури та середовищного дизайну Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне). Життєвий шлях та науково-теоретичний і практичний доробок П. Ричкова в галузі пам'яткоохоронної справи ще не став предметом спеціального наукового дослідження. Тому

у статті поставлена мета охарактеризувати теоретичні напрацювання та практичну діяльність у сфері охорони культурної, насамперед архітектурно-містобудівної спадщини Волині, західного регіону України відомого в нашій державі та за кордоном пам'яткознавця.

П. Ричков народився 29 вересня 1952 р. у селищі Дворічна Харківської обл. У 1976 р. закінчив Харківський інженерно-будівельний інститут за спеціальністю «Архітектура». Впродовж 1975–1978 рр. – асистент кафедри промислового та цивільного будівництва Белгородського технічного інституту будівельних матеріалів (Росія). Впродовж 1978–1981 рр. – аспірант кафедри радянської архітектури Московського архітектурного інституту. У 1981 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури [1]. У 1982–1983 рр. – старший викладач кафедри архітектурного проектування Дніпропетровського інженерно-будівельного інституту.

Як засвідчує вищезгадана кандидатська дисертація, вже на межі 1970–80-х рр., завдяки відчуттю вимоги часу і вмінню виявляти ще не досліджені теми, П. Ричков, чи не вперше в радянському архітектурознавстві, здійснив вдалу спробу наукового аналізу, інтерпретації ідеології, ідеологем, світоглядних засад творчості в архітектурі постмодернізму як цілісного явища в культурному просторі ХХ ст., а також систематизації його основних напрямів і течій. Робота з оригінальними текстами класиків постмодернізму втілювалася перед захистом дисертації в цикл статей, що відкривали для читача-професіонала незнану сторону архітектурної творчості, освячену неприйнятними в радянському соціумі індивідуалізмом та контрверсійністю [2, 3; 3–6].

У 1983 р. доля пов'язала П. Ричкова з містом Рівне. Тут науковець продовжив трудову діяльність в Українському інституті інженерів водного господарства (нині – Національний університет водного господарства та природокористування), де працює і сьогодні. У стінах цього ВНЗ він пройшов шлях від старшого викладача – до професора (2003 р.), завідувача кафедри архітектури та середовищного дизайну. Після переїзду на історичну Волинь предметом зацікавлення П. Ричкова стала (й ось уже три десятиліття залишається провідною) архітектурно-містобудівна спадщина краю та західного регіону України загалом [7–27]. Такий дослідницький ракурс зумовив те, що, після перебування у докторантурі Науково-дослідного інституту теорії архітектури та містобудування (м. Москва), П. Ричков 1994 р. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора архітектури, в якій йшлося про містобудівне мистецтво західноукраїнських земель доби пізнього середньовіччя та нового часу [28].

Дослідження науковця, присвячені архітектурним пам'яткам і просторово-планувальному розвитку міст регіону, є не тільки самодостатнім науковим продуктом, а й авторитетним базисом для будь-якого поважного видання в Україні та за кордоном, а прізвище автора – гарантією достовірності викладених факторів і відповідних висновків [2, 3]. Першою масштабною працею П. Ричкова у цьому переліку слід вважати, видану у Москві 1989 р., книгу – «Дорогами южної Ровенщини», написану в стилі мандрівних нотаток сучасника [8]. У праці розповідається про такі міста як Корець, Рівне, Острог, Дубно, Боремель, низку сільських населених пунктів.

Під час опису кожного з міст і сіл, науковець звертає увагу на світські й культові архітектурні пам'ятки. Так, розповідаючи про м. Корець, П. Ричков виділив та дослідив основні храми, якими стали церква Козьми і Даміана, Миколаївська церква (споруджені 1834 р.

І. Чарторійським), костел Св. Антонія (заснований 1533 р., перебудовувався в 1706 та 1916 рр.), домініканський костел (споруджений 1807 р. Я. Стецьким), жіночий Свято-Троїцький монастир (заснований 1620 р. К. Корецьким). Автор зазначив, що від Корця, при дорозі в бік Києва, розташована цвинтарна Георгіївська церква (про дату спорудження свідчень немає, відомо лише, що вона була перебудована 1877 р.). Дослідник виділив також 2 дерев'яні церкви – Вознесенську в Жадківці (споруджена 1887 р.) та П'ятницьку в Новому Корці (1911–1914 рр.). Помітну увагу П. Ричков звернув і на м. Гощу, де він дослідив кам'яну Михайлівську церкву (споруджена у середині XVI ст.). Перебуваючи в Дорогобужі, він описав Успенську церкву, а у м. Тучині – Преображенську церкву [8, 16–47].

У м. Рівне П. Ричков виділив такі сакральні пам'ятки, як Успенську церкву (споруджена в 1756 р.), Воскресенський собор (1895 р.). У Городку він описав кам'яну Миколаївську церкву (споруджена 1740 р., за наказом А. Шептицького). У Клевані П. Ричков подав опис місцевого замку та Благовіщенського костелу (споруджений упродовж 1590–1610 рр.), церкви Різдва Пресвятої Богородиці (1777 р.). У Тайкурах він вивчав костел Св. Лаврентія (споруджена в 1710 р.) та Покровську церкву (1730 р.). У Великому Житині автор дослідив Михайлівську церкву (споруджена 1767 р.), а в Заборолі – Іоанно-Предтеченську церкву (1762 р.) [8, 48–73].

Перебуваючи в Острозі та його околицях, П. Ричков звернув увагу на замок князів Острозьких та культові архітектурні пам'ятки. З-поміж них, він виділив Богоявленську церкву (споруджена в XV–XVI ст.), Успенський костел (побудований наприкінці XIX ст.). У с. Межиріч, поблизу Острога, він дослідив Троїцький францисканський монастир та Троїцьку церкву (побудовані в XV–XVI ст.). У Дермані науковець описав Троїцький монастир-фортецю (XVII–XIX ст.). Перебуваючи у с. Розваж, учений змалював церкву Козьми і Даміана (побудована у XVIII ст.), а у с. Хорів – Петропавлівську церкву (споруджена 1781 р.) [8, 74–119].

Щодо м. Дубно, то дослідник виділив замок, споруджений у XV–XVIII ст., Бернардинський костел (побудований у XVII ст.), Спасо-Преображенську церкву (перша половина XVII ст.), Іллінську церкву (1907 р.), монастир кармеліток (1686 р.), Георгіївську церкву (споруджена на початку XVIII ст.). У с. Сморгва автор дослідив церкву Різдва Христового (1787 р.); у м. Млинів звернув увагу на Покровську церкву (споруджена в 1836–1840 рр.) [8, 120–149]. Перебуваючи в Боремлі, П. Ричков виділив такі пам'ятки, як Георгіївська церква (побудована 1777 р.) та Військовий меморіал. Торкаючись культурної спадщини с. Плишева, поблизу якого відбулася відома Берестейська битва 1651 р., він розповів про храм-пам'ятник «Козацькі могили» та Михайлівську церкву (споруджена 1650 р.) [8, 150–164].

Не можна не згадати й монографії дослідника, які вже стали класикою українського архітектурознавства. Вони зокрема присвячені шедеврам архітектури бароко світового рівня – ансамблеві Почаївської Свято-Успенської Лаври та собору Св. Юра у Львові [15; 21], архітектурно-мистецькій спадщині князів Острозьких [16; 26], пам'яткам Володимира-Волинського [18].

В радянський період серед масиву вітчизняної архітектурної спадщини часто недооцінювалися, а відтак, за умов незалежної України потребували нового погляду та ретельного наукового аналізу потужні пласти монументальної і народної архітектури західного регіону України й Волині зокрема. Тому справжнім інформаційним відкриттям і невід'ємною частиною архітектурної історії регіону й держави загалом стали, впер-

ше відкриті, опрацьовані й представлені П. Ричковим на сторінках багатьох публікацій для наукової громадськості, любителів архітектурної старовини Волині, численні документи, кресленики фіксаційних і генеральних планів міст, замків, фортець, палаців, храмів і монастирів, виконані за часів Першої Речі Посполитої та Російської імперії [29–37].

До заслуг пам'яткознавця належить також повернення із забуття імен художників, архітекторів, пов'язаних творчістю з населеними пунктами Волині [38–42]. Матеріали означеної теми, що їх ввів П. Ричков до наукового обігу, стали приводом до переосмислення цінності та суттєвим кроком для інтеграції волинських пам'яток в європейський архітектурний контекст. Можна також стверджувати, що праці професора П. Ричкова (їх перелік нараховує майже 200 позицій, у т. ч. 7 книг), вирішують, з одного боку, значну кількість попередніх наукових дискусій, а з іншого – відкривають нові теми та окреслюють дослідницьку проблематику, яка потребує подальшої розробки. Варто зауважити, що науковий доробок подвижника пам'яткоохоронної справи з Рівного став можливим, завдяки здобутим ним науково-дослідницьким грантам Віденського технічного університету (1993–1994 рр.), Центральноєвропейського університету (Фонд Сороса, Інститут відкритого суспільства, 1994–1996 рр.), Каси ім. Ю. Мьяновського (Інститут мистецтв Польської академії наук, 2010 р.).

Практичний внесок П. Ричкова в пам'яткоохоронну діяльність полягає у його багаторазових виїздах на натурні обстеження архітектурно-містобудівних пам'яток Західної України, наданні відповідних фахових консультацій стосовно їх реставрації або реконструкції, складанні 12 архітектурних моделей та макетів міст, які сьогодні експонуються у музеях Рівного, Івано-Франківська, Білої Церкви, Клагенфурта (Австрія) тощо. Його здобутки у царині пам'яткоохоронної роботи знайшли високу оцінку в середовищі пам'яткознавців, громадськості України та Європи. З 1983 р. він є членом Національної спілки архітекторів України, з 2006 р. – членом-кореспондентом Української академії архітектури, з 2009 р. – дійсним членом ICOMOS – Міжнародної ради з питань пам'яток і визначних місць, членом багатьох освітніх комісій, спеціалізованих вечірних рад, державних структур архітектурно-містобудівного спрямування.

Таким чином, вагомим є внесок у вітчизняну пам'яткоохоронну справу доктора архітектури, професора рівненського Національного університету водного господарства та природокористування Петра Анатолійовича Ричкова. Його наукові здобутки останніх трьох десятиліть по праву можна вважати класикою українського архітектурознавства, що стосується насамперед дослідження, гідного представлення в Україні та за її межами архітектурно-містобудівної спадщини Волині і західного регіону нашої держави загалом, постійного звернення уваги на потребу її повсякденної охорони. За вивчення в подальшому теоретичних і практичних напрацювань П. Ричкова у пам'яткоохоронній галузі, доцільно звернути увагу на з'ясування особливостей творчої лабораторії вченого, його внесок у натурне обстеження архітектурних пам'яток Волині, західних областей України, здобутки у творенні власної наукової школи, успіхи її представників у розвитку вітчизняного пам'яткознавства.

1. Ричков П.А. Теоретические концепции постмодернизма (истоки, принципы, противоречия): Автореф. дисс. ... канд. архитектуры. – М., 1981.
2. Михайлишин О. Vestigia semper adora (до 60-річчя від дня народження професора Петра Ричкова – заснов-

- ника і наукового редактора збірника наукових праць «Архітектурна спадщина Волині») // Архітектурна спадщина Волині: Зб. наук. пр. / За ред. П. Ричкова. – Рівне, 2012. – Вип. 3.
3. Ричков П. Аргументы Леона Крие // Архитектура: приложение к «Строительной газете». – 1980. – № 4.
 4. Ричков П. «Значимые сообщения» постмодернизма // Архитектура. – 1980. – № 19.
 5. Ричков П. Мастерство во времени // Архитектура. – 1980. – № 26.
 6. Ричков П., Станишев Г., Явейн О. О чем рассказали цитаты // Архитектура. – 1981. – № 19.
 7. Ричков П. Архитектурное наследие Ровеничины: эволюция стилей (в помощь лектору). – Ровно, 1987.
 8. Ричков П.А. Дорогами южной Ровеничины. От Корца до Пляшевой. – М., 1989.
 9. Ричков П. Західноукраїнські міста-фортеці XVI–XVIII ст. // Пам'ятки України. – 1990. – № 2.
 10. Ричков П. Католицькі храми та монастирі Острога // Острог на порозі 900-річчя: Мат наук. конф. – Ч. 2. – Острог, 1992.
 11. Ричков П. Палацове будівництво на Волині XVIII – початку XIX ст. // Велика Волинь: минуле та сучасне: Тези Міжн. наук. конф. – Житомир, 1993.
 12. Ричков П. До історії формування архітектурного ансамблю Почаївської лаври // Архітектурна спадщина України. – К., 1995. – Вип. 2.
 13. Ричков П. Градостроительная эволюция Станислава в XVII–XIX веках // Архитектурное наследие. – М., 1996. – Вып. 41.
 14. Ричков П. Острог (архітектурно-планувальний розв'язок міста) // Острозька академія XVI–XVII ст.: Енциклопедичне видання. – Острог, 1997.
 15. Ричков П., Луц В. Почаївська Свято-Успенська лавра. – К., 2000.
 16. Ричков П., Луц В. Архітектурно-мистецька спадщина князів Острозьких. – К., 2002.
 17. Ричков П. Церква св. Трійці Дерманського монастиря: до історії архітектурних трансформацій // Волинська ікона: дослідження та реставрація: Наук. зб. – Луцьк, 2003. – Вип. 10.
 18. Ричков П., Луц В. Сакральне мистецтво Володимира-Волинського. – К., 2004.
 19. Ричков П., Дем'янов В. Протестантські храми на Волині: від найдавніших часів до сьогодення // Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка. – Т. ССХLIX: Праці Комісії архітектури та містобудування. – Л., 2005.
 20. Ричков П. Храмові комплекси в розпланувально-просторовій структурі Кременця // Релігія і церква в історії Волині: Зб. наук. пр. – Кременець, 2007.
 21. Ричков П., Александрович В. Собор Святого Юра у Львові. – К., 2008.
 22. Ричков П. Три архітектурні реставрації на Волині кінця XIX – початку XX ст.: дидактичні висновки // Вісник Українського національного комітету ICOMOS. – 2008. – Т. II. – Ч. 1.
 23. Ричков П., Смолінська О. Дерев'яні церкви Волині XIX – початку XX ст.: місцева традиція та зовнішні впливи // Одне надійне життя... (до 100-річчя від дня народження Леоніда Маслової). – Луцьк, 2009.
 24. Ричков П., Михайлишин О. Храмова архітектура міжвоєнної Волині і культурно-історичний контекст // Проблемы теории и истории архитектуры Украины: Сб. науч. тр. – О., 2010. – Вып. 10.
 25. Ричков П. Міжконфесійний трансформізм в сакральній архітектурі Волині / П. Ричков // Miedzy Wrocławiem a Lwowem. Sztuka na Śląsku, w Malopolsce i na Rusi Koronnej od XVI do XVII w. – Wrocław, 2011.
 26. Ричков П.А. Non omnis moriar. Архітектура в культурній праці князів Острозьких. – Рівне, 2011.
 27. Ричков П. Просторова еволюція Володимира-Волинського: від витоків до кінця XIX ст. // Архітектурна спадщина Волині...
 28. Ричков П.А. Градостроительное искусство Западной Украины XV–XIX вв.: Автореф. дисс. ... д-ра архитектуры. – М., 1993.

29. Ричков П. Джерела Російського державного військово-історичного архіву до історії містобудування у Правобережній Україні // *Архіви України*. – 1992. – № 5–6.
30. Ричков П. Картографічні джерела до історії планування розвитку та забудови Острога // *Острогорці в порозі 900-річчя...*
31. Ричков П. А. *Україніки в збірках Австрії*. – К., 1993.
32. Ричков П. *Українські міста в картографічній збірці Воєнного архіву у Відні* // *Архіви України*. – 1994. – № 1–6.
33. Ричков П. *Першоджерела до історії архітектури та містобудування в збірках Відня* // *Архітектурна спадщина України*. – К., 1996. – Вип 3. – Ч. 2.
34. Ричков П. *Формування архітектурного комплексу Товариства Ісуса у Львові (за іконографічними джерелами XVII–XVIII ст.)* // *Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка*. – Т. ССLV: *Праці Комісії архітектури та містобудування*. – Л., 2008.
35. Ричков П. *Плани Луцька в фондах Російського державного історичного архіву* // *Старий Луцьк: Зб. наук. пр.* – Луцьк, 2009. – Вип. 5.
36. Ruczkow P. *Dawna kartografia miasta Rownego XVIII–XIX w.* // *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki. Teoria i historia*. – Warszawa, 2011. – № 1.
37. Ричков П. *Розпланування міста Дубно за картографічними джерелами* // *Архітектурна спадщина Волині...*
38. Ричков П. *Волинь в літографіях Генрика Пейєра* // *Велика Волинь...*
39. Ричков П. *Дослідження та відбудова Успенського собору у Володимирі-Волинському: внесок Адріана Прахова* // *Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини: Зб. наук. пр.* – К., 2007. – Вип. 4.
40. Ричков П. *Волинська спадщина Адріана Прахова* // *Пам'ятки України*. – 2008. – № 1.
41. Ричков П. *Архітектура бернардинського монастиря в Дубно в світлі малознаної архівної графіки* // *Старий Луцьк: Зб. наук. пр.* – Луцьк, 2010. – Вип. VI.
42. Ричков П. *Комплекс Любомирських в Рівному на акварелях Жана Якоба Бургіньйона* // *Погорина. Літературно-краєзнавчий журнал Рівненщини*. – 2010. – № 14–15.

Muliar H.V. Petro Rychkov – the devotee of the artifacts protection activity. In the article the theoretical research and practical work in the sphere of the historical and cultural artifacts protection, mainly the architectural and city building heritage of Volyn, by the known in Ukraine and other countries famous doctor of architecture P.Rychkov.
Key words: P. Rychkov, artifacts studies, artifacts protection activity, Volyn, architectural antiquities, scientific works

Л. П. Лановік

МУЗЕЙНА КУЛЬТУРА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ВІДОКРЕМЛЕНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

У статті розкрито процес складання музейної культури в одному із провідних вищих навчальних закладів України аграрного профілю – Національному університеті біоресурсів і природокористування України. Акцентовано увагу на музейних традиціях його відокремлених підрозділів, що географічно охоплюють широкий ареал території України. Показано роль музеїв навчальних закладів у навчально-виховному процесі.

Ключові слова: Національний університет біоресурсів і природокористування України, відокремлені підрозділи, музеї навчальних закладів, музейна культура, експозиція

Розуміння мінливості не лише матеріальних цінностей, але й ідеалів, усвідомлення об'єкту в його зв'язках з минулим і сьогоденням, збереження соціоісторичної інформації, пізнання, і передача знань і емоцій посе-

редництвом музейних предметів складають музейну культуру. Історично склалося, що музейна культура пов'язана з так званою «суспільною музейною потребою», яка з'явилася вже в ранні періоди розвитку суспільства. Якщо дослідити, що являло собою «музейне» ставлення до об'єктів навколишнього світу на ранніх етапах, то з'ясується, що зберігали, швидше за все, ті предмети, які слугували каталізатором людської пам'яті.

Музеї, буквально із грецької («museion») означає «святилище муз» (музи, дочки богині пам'яті Мнемозіни, покровительки наук і мистецтв) – культурно-освітні та науково-дослідні заклади, які збирають, вивчають, зберігають і популяризують пам'ятки природничої історії, матеріальної і духовної культури – першоджерела знань про розвиток природи й людського суспільства [1, 115]. До проблем історії виникнення та діяльності музеїв у різнопланових аспектах, ролі музейних фондів та місця музейних зібрань у реконструкції минувшини зверталися у своїх роботах А. Баукова, Т. Гребінник [2], О. Кашук, І. Ситий, Ю. Павленко, Н. Радченко, О. Супруненко [3], М. Ткаченко, А. Хведась [4], Л. Федорова, О. Черненко [5, 80–85]. На жаль, практично відсутні ґрунтовні дослідження про специфіку функціонування музеїв навчальних закладів.

Історична ретроспектива свідчить, що перші музейні колекції наукового характеру з'явилися саме в університетах. Ще на початку XIX ст. в університетах почали формуватися кабінети рідкісних мінералів, палеонтологічних знахідок, збірки приладів і моделей, необхідні для ведення освітнього процесу, його наочності. Перші університетські музеї являли собою комплексні збірки природної та суспільної історії, технічних досягнень людини. З другої половини XIX ст. диференціація наукового знання привела до виділення профільних університетських музеїв природничого (зоологічні, ботанічні, мінералогічні) і гуманітарного (нумізматичні, образотворчого мистецтва і старожитностей) напрямів. Університетські музеї України створювалися відповідно до університетських статутів, а також з ініціати приватних осіб, меценатів, учених, в результаті виставкової діяльності [6, 57–66].

У структурі Національного університету біоресурсів і природокористування України (НУБіП) виділяємо музеї як територіального центру (м. Київ), так і його регіональних відокремлених структурних підрозділів (ВП НУБіП). У територіальному центрі (м. Київ) функціонують такі музеї: історії, лісових звірів і птахів ім. О. Салганського, ґрунтів ім. М. Годліна, анатомії, історії факультету інженерії агробіосистем, паразитології, патологічної анатомії, а також 14 музеїв відокремлених структурних підрозділів [7, 11].

Музей історії ВП НУБіП Бережанського агротехнічного інституту заснований у 2010 р. Його експозиція складається з 5 стендів, на яких показано шлях розвитку навчального закладу від технікуму до інституту у структурі університету. Частина інформації розміщена на експозиційних вітринах і стелажах [7, 71]. Історико-краєзнавчий музейний комплекс ВП НУБіП Ніжинського агротехнічного інституту працює з 1970 р. у його кімнатах регулярно здійснюються екскурсії, проводяться тематичні заняття, що сприяє утвердженню українськознавчої моделі національно-громадянського виховання студентської молоді, формуванню у неї національної свідомості, пошани до пам'яток минулого, потягу до знань історії свого народу, рідного краю. До